14 Jaar No. 107 -- 's HERTOGENBOSCH. -- Zaturdag 10 September 1842

DE NOORD-BRABANDER,

Staat- en Letterkundig Dagblad.

DICERE VERUM QUID VETAT?
HORATIUS.

ABONNEMENTSPRIJS
's Heerenbosch Stad .... f 12,-
Franco per post .... „ 14,-

(Verschijnende driemaalen ter week, Dingsdag, Donderdag en Zaturdag

ADVERTENTIEN
15 cent de regel
behalve 35 cents regel.

RUSLAND

De maatregelen, welke Keizer Nicolaas neemt, om te beletten, dat de stem van den opperherder der kerk niet tot de ooren zijner onderdanen doordringt, bewijzen, dat hij begrepen heeft, van hoeveel belang de stap is, welke de paus gedaan heeft.

De aanmatigingen der Grieksche kerk houden niet op, voornamelijk sinds de tijd dat de faculteit der Katholijke theologie van Wilna naar St. Petersburg is overgebragt. Het Gouvernement zal geen wederstand vinden bij de priesters, die hunne studiën in die stad gedaan hebben. Ruslaind regelt zich naar het beginsel: *quod scripsi, hoc scripsi*. Indien een katholijk priester volgens de voorschriften van Rome handelt, in plaats van de ingevingen van het Keizerlijk kabinet te volgen, zullen weldra de muren van een klooster tusschen hem en de wereld oprijzen.

Maar God zendt vertroostingen aan zijne kerk, zelfs op die plaatsen en oogenblikken, waarop hij schijnt haar te verlaten.

Het aantal joden, die het jodendom afgezworen en het Katholijk geloof omhelsd hebben, beloopt alleen in de stad Warschau, in den loop van het jaar 1841, meer dan VIER HONDERD.

Integendeel het getal joden, dat tot het Grieksch schisma is overgegaan is onbeduidend; hoewel de jood, welke Katholijk wordt, niets dan vervolgingen te wachten heeft, terwijl zij die tot de scheuring overgaan, zich alle gunsten beloven kunnen.

Eertijds waren de bekeeringen der Joden in Polen oneindig minder in getal, en men liet niet na dezelve toe te schrijven aan tijdelijke beweegredenen; want de jood, welke zich bekeerde, werd in den adelstand opgenomen. Heden heeft zulks niet meer plaats; integendeel, men vervolgt hen, en de bekeeringen vermenigvuldigen zich.

Dan het zijn niet alleen joden, die zich bekeeren, en deze bekeeringen bepalen zich niet slechts in Polen. Er is in geheel Rusland eene werking als van eene wedergeboorte, welke de vervolgingen verhaasten, en zelfs de apostasien, welke de keizerlijke decreten aan gewetens opdringt, welke meer zwak, dan verdorven; meer onwetend dan strafwaardig zijn. (*Ami de la rel.*)

DUITSCHLAND.

Oostenrijk telt onder hare onderdanen voornamelijk in Gallicie, eene bevolking welke sinds onheugelijke tijden den grieksch-vereenigden ritus volgen. Er heeft zich eene soort van propaganda gevormd om de bevolking van den grieksche n tot den latijnschen ritus te doen overgaan; en daar deze propaganda de inzigten van het gouvernement bevorderlijk was, werd dezelve niet slechts geduld, maar door alle middelen ondersteund. Deze daadzaken ter kennis van den H. Stoel, gekomen zijnde, heeft Z. H. zich sterk over dezelve beklaagd bij het kabinet van Weenen, dat door deze vertoogen in het eerst ontstemd is geworden; maar dat, wij vertrouwen het, niet nalaten zal zich aan de wenschen van den H. Stoel te onderwerpen. Het is immers niet billijk eene rustige bevolking te storen in het bezit van een regt, dat oud en geheiligd is door de gedachtenis der voorvaderen, en door de zeden en gebruiken van eeuwen herwaarts. De Heilige Stoel, welke met eene gelijke besorgdheid over al hare kinderen waakt, heeft eenen pligt vervuld met de verdediging op zich te nemen, van de Grieks-vereenigden van Gallicië tegen de politiek van hun gouvernement. Overigens gebood het belang der heilige Godsdienst deze tusschenkomst, zooveel als de regtvaardigheid. (*Ami de la rel.*)

ENGELAND.

Een zeer vertroostend feit heeft deze dagen te Skipton plaats gehad. De Eerwaardige Dr. Boyle gaf aldaar sinds 3 maanden religieuse conferentiën voor een gehoor, dat zesmaal meer protestanten, dan Katholijken bevatte. Het steeds aangroeijend getal toehoorderen noodzaakte, hem zijne conferentiën te staken, tot dat hij over eene grootere zaal zoude kunnen beschikken, welke hijna geheel was afgewerkt. Hij zag, tot zijne groote verwondering, dat de protestanten van zijn gehoor, te ongeduldig om langer te wachten, hem een groot amphitheater afstonden, dat de protestanten toebehoort. De Heer Boyle nam dankbaar dit vrijzinnig aanbod aan, en gaat sinds met zijne conferentiën voort.

SPANJE.

De infant don Francisous de Paula weet bijna niet meer werwaarts hij met zijne familie zwerven wil. Het is niet slechts uit Madrid, dat Espartero hem verjaagd heeft. De autoriteiten van Sint-Sebastiaan, hebben hen naar Bilbao verwezen, die van Bilbao verwijzen hen naar Saragossa, tot dat die van Saragossa hen elders verzenden zullen. Het is medelijdenswaardig te zien, hoe hen alles ontbreekt: er blijft hun niets dan een eenvoudig huurrijtuig met een paar muilezels bespannen, die men hen niet levert, dan nadat zij vooraf betaald zijn.

— Het bestuur van Espartero werkt, om de koningin Isabella door de noordsche mogendheden te doen erkennen. Het is Engeland dat zich ten dien einde vooruitzet. Espartero verpligt zich, in geval deze onderhandelingen goed uitvallen, het handelstractaat aan te nemen, dat hij tot dusverre verstooten heeft, als zijnde te nadeelig voor Spanje.

— MADRID, 29 Augustus.

De vooged van de Koningin is, zoo als men zegt, ernstig ongesteld; het zijn misschien de laatste geschillen tusschen Madrid de Belgida en de Wed. van Elio, die op de gezondheid van deze Heer Argüelles gewerkt hebben, want natuurlijken wijze moest hij groot belang bij deze geschillen hebben.

De vereenigingen in de stelsels van den Heer Contina gaan voort. De Gedeputeerden van de meerderheid wenschen, zooveer en weder te verstaan, voor de heropening der Cortes, ten einde hun hunnen plannen te bekomen.

Het schijnt dat men in eene van de laatste vergaderingen reeds bezig is geweest met de samenstelling des bureaux.

MADRID, 30 Augustus.

Gisteren hebben te Madrid, om twee uur des nachts in eenige Logementen en slecht beruchte huizen huiszoekingen plaats gehad, men heeft circa 170 vrouwen en circa 100 mannen gearresteerd, die van hunne persoon en middelen van bestaan geene genoegzame uitlegging konden geven. Sedert lang had men te Madrid zulke willekeurige handelwijze (nachtelijke huiszoeking) niet bijgewoond zelfs in de burgeroorlogstijd. Het schijnt dat het plaats gehad hebbende met het stelsel van de onlangs met het grootkruis van Isabelle la Catholique gedecoreerde Zurbano in verband staat (*El Heraldo.*)

— De ambassadeur van Engeland heeft eene lange conferentie met den Regent gehad, men weet het onderwerp der verhandeling niet, maar men gelooft hetzelve niet belangrijk.

FRANKRIJK.

PARIJS den 5 September. De heer Thiers is den 2 September door Kortrijk gekomen, zich naar Rijssel begevende; hij heeft alzoo geen lang verblijf in Holland gemaakt, om aldaar het systema der bedijkingen, en der wateren te bestudeeren, zoo als het *Journal de la Haye* gezegd heeft. Het is waar dat de Minister eenen vloggen geest heeft en zeer spoedig studeert; men zal zich herinneren, dat voor eenige jaren, toen hij in Engeland gereisd heeft, hij tegen de kanselier van de schatkist (de l'Echiquier) zeide, dat hij over een half uur kon disponeren om het finantieel systema van Engeland te bestuderen.

— De heer Pascal verhaalt in een werkje over den hertog van Nemours de volgende anecdote.

Toen zich eens de Hertog van Nemours op eene inspectie-reis in het noorden van Frankrijk bevond, schreef de koning aan den Prins, dat ten gevolge van eene gewigtige bijzonderheid hij zich onverwijld naar Parijs moest begeven. De Prins antwoordde aan Z. M. dat hij op dien dag en op dat uur op de Tuilerien aankomen zou.

Onder weg brak zijn rijtuig. De Prins met kleine wonden en buflen bedekt, zocht een ander rijtuig op, ongelukkiger wijze was de plaats waar zich Z. K. H. bevond eene kleine burgt, waar geene gelegenheid was een ander voertuig te bekomen eindelijk na meer dan een uur nazoekingen in de buurt en omstreken, vond men eene oude slechte wagen. De Prins kwam te Parijs aan. De koninklijke familie schrikte toen men hem met bloedwonden bedekt zag aankomen. Toen trad [illegible] van Nemours zijn horologie uit, en zeide tegen de koning. » Ik had aan uwe Majesteit geschreven dat ik heden om zoo laat hier zoude aankomen, ik ben nog 5 minuten vroeger hier.

Gisteren waren de omstreken [illegible] bijna het tooneel van eenen bloedigen strijd geweest. De winnlezers wilden eenen van de hunnen dwingen niet eerder zijne vruchten te beginnen voor dat de geheele gemeente zulks doen zou. Toen het plaatselijke bestuur de boze wilde handelwijze [illegible] dezelve voor de overmagt wijken. Het is [illegible] te aangekomene versterking gelukte [illegible] bestellen.

-- Onder de geruchten, die in de politieke salons, eenig geloof verdienen, hoort men het terugroepen van den Generaal Bugeaud en zijne benoeming tot Maarschalk, als zijn opvolger spreekt men van den heer de Rumigny.

Vroeger werd er gesproken dat de Hertog van Nemours tot onder-Koning van Algiers zoude benoemd worden; thans spreekt men weder dat de Hertog van Aumale tot deze waardigheid bestemd is.

-- Er zijn weder brieven aangekomen, welke het mishandelen van Fransche officieren te Tripoli (Syrien) bevestigen. De Fransche marine neemt deze zaak ernstig op, en zal zich regt weten te doen géven. Overigens heeft nu de Oostersche aangelegenheid geen meer belang, daar tusschen Frankrijk en Engeland, nu bijna dezelfde inzigten omtrent dit punt schijnen te bestaan.

-- De revue des deux mondes, en de revue de Paris gaan voort zich ten gunste van den Heer Thiers uit te laten. De Heeren Rossi en Lerminier schijnen zelfs de hoop te koesteren den Heer Thiers, spoedig weder als minister te begroeten, eene gedachte die het blad *Commerce* in het harnas jaagt.

De Courier Français, de Siecle en de Constituonel geven nog de hoop niet op het linker Centrum weder met de linkerzijde te verzoenen. Sedert een half jaar wordt er aan gewerkt al hetgeen over het tolverbond geschreven is, in het fransch te vertalen. De geheele Duitsche statistiek litteratuur wordt door gezocht. Er is ernstig van gesproken, met het duitsche Tolverbond zoowel als met Engeland een handelsovereenkomst te treffen. Het onafhankelijk optreden van Belgie, heeft de noodzakelijkheid nog meer doen gevoelen.

-- Het personeel van het Konsulaat zal eene belangrijke vermeerdering ondergaan, men spreekt onderanderen van een consul te Jerusalem.

-- PARIJS den 6 September. Den 28 dezer maand zullen de werken der aardebaan voor de spoorweg naar de Belgische grenzen, op het stadhuis alhier publiek aanbesteed worden. Deze aanbesteding begrijpt het gedeelte van Parijs naar de grenzen van het departement der Seine en Oise en wordt geschat op fr. 1,484,939. --

De ondernemer zal eene borg van 50,000 fr. moeten stellen.

-- De geestelijke zusters, genaamd de Recolletten van St. Franciscus waarvan het klooster te Parijs in de Poststraat n.° 40 gelegen is, zullen deze hoofdstad verlaten om zich te St. Symphorien digt bij Lyon te vestigen.

-- De Koning en de Hertogin van Orleans hebben gepasseerden woensdag in de St. Laurens kerk te Eu, de aldaar onlangs op zijne orde in de 5 kapellen geplaatste beschilderde glazen bezigtigd. Dezelve zijn in de koninklijke fabriek van Sevres vervaardigd.

-- De spoorweg van Parijs naar Rijssel is aan eene compagnie, waarvan de heeren Mellet en Henri aan het hoofd staan, en die voor het grootste gedeelte uit engelsche huizen te zamengesteld is, toegestaan.

De overeenkomst is zoo als men zegt eergisteren door de minister der publieke werken geteekend.

NEDERLANDEN.

Bij Zr. Ms. besluiten van den 24, 25 en 26 Augustus ll, N°. 58, 64, 5 en 6, zijn tot ridders der orde van den Nederlandschen Leeuw benoemd, de heeren:

Mr. C. Keljen, burgemeester van Doesburgh; G. F. C. baron van Heeckeren, burgemeester van Zutphen; J. J. Mispelblom Beijer, wethouder van Zutphen; Mr. H. J. Opten Noort, lid van de Staten van Gelderland en van den stedelijken raad van Zutphen; F. Stork, med. doct. te Zutphen; Mr. H. J. Thooft, president van de regtbank te Zutphen; mr. D. E. Walbrenninck, lid van den raad der stad Zutphen; J. W. Birnie, tapijtfabrikant te Deventer; jhr. J. A. G. A. van Nispen van Zevenaar, districts-commissaris van Doesburgh en Zevenaar.

Bij Zijner Majesteits besluit van den 1 September 1842, no. 61, is tot raadsheer in het provinciaal geregtshof in Overijssel benoemd, mr. E. P. A. Heerkens.

In den *Nimweebode* leest men:

« Zoals bekend is, heeft Hare Maj. onze beminde Koningin, in den tijd, en tijdens zij nog Princes van Oranje was, het Wilhelmina's Hospitaal alhier opgerigt, alwaar de verwonden in den laatsten strijd met Belgie door de moederlijke zorg en op kosten van H. M. werden verpleegd. Naar wij vernemen, heeft het Hare Maj. behaagd (bij den tegenwoordigen staat van vrede en nu het Hospitaal aan deszelfs oorspronkelijke bestemming niet verder kan besteed worden) Hoogstderzelver welwillende pogingen tot verzachting van het lot van ongelukkig verwonden, ook uit te strekken tot die onvermogende particulieren, wier zware en belangrijke kwetsuren en verwondingen eene zeer zorgvuldige behandeling vereischen. Tot dat einde moeten die ongelukkigen niet alleen door de heeren genees- en heelkundigen van het hospitaal worden verpleegd, maar hen ook daarenboven de vereischte medicamenten worden uitgereikt."

Nog leest men in bovengemeld blad:

« Met genoegen vernemen wij, dat de moeijelijkheid, welke er bestond tusschen den Heer Steengracht van Duivenvoorde en de Holl. IJzeren Spoorweg-Maatsch., ten aanzien van den afstand van een gedeelte grond, gelegen nabij Voorschoten, dezer dagen is uit den weg geruimd; zoodat de werkzaamheden van de herberg de Vink tot deze stad thans zonder oponthoud kunnen worden voortgezet en men zich vleijen mag, dat de weg in het voorjaar reeds tot deze residentie zal zijn voltooid."

-- H. M. de Koningin heeft ten behoeve der ongelukkige slagtoffers van den brand in het dorpje den Ham, provincie Overijssel, goedgunstiglijk bijgedragen de som van ƒ 100.

Mengelwerk.

ZWITSERLAND.

(Vervolg van ons vorig Nommer.)

Men ziet, dat behalve eenige niet belangrijke wijzigingen, de zaak altijd dezelfde bleef; ook was er na deze conferentien van Lucerne zoowel als voor dezelve geene kwestie dan alleen van de artikelen van Baden. De bevolking der Katholijke kantons begon intusschen meer in beweging te geraken, naarmate dezelve kennis kreeg van de formeele veroordeeling dezer artikelen door den heiligen stoel. In dezen oogenblik was de Jura, die een gedeelte van het kanton Bern uitmaakt, en in deszelfs drie districten Porentruy, Délémont en Seignelégier 50,000 Katholijken telt, met eene andere kwestie bezield, waaraan dezelve eene groote waarde hechtte.

Tot dien tijd toe had in al de raden van administratie der kerken en scholen, eene protestantsche meerderheid de Katholijke minderheid overheerscht. En, daar er sprake was van de herziening der wet, welke deze stoffen regelde, eischten de Katholijken dat het departement van openbaar onderwijs in twee gelijke afdeelingen zou verdeeld worden, de eene van protestanten de andere van Katholijken. Zij eischten ook, dat indien men de protestantsche predikanten in de eerste toeliet, men dan ook even zoo met de Katholijke geestelijken in de tweede zou handelen, en dan beide afdeelingen regtstreeks met den uitvoerenden raad in aanraking zouden komen. De petitien over dit onderwerp werden door meer dan vier duizend personen onderteekend. De ongerustheden door de artikelen van Baden te weeg gebragt, kwamen de algemeene beweging vermeerderen. Al de Katholijke Priesters van de Jura, ten getalle van 161, zonden aan den hoogen raad van Berne eene protestatie tegen deze artikelen. De inwoners der stad en van het district Porentruy volgden dit voorbeeld, en spoedig onderteekenden meer dan acht duizend petitionairs de handelingen der geestelijkheid.

De ministers van Oostenrijk, van Frankrijk en van Sardinie deden van hunnen kant voorstellen aan het gouvernement van Bern, dat in dien tijd het *Vorort* was, en waarvan de beslissing bij gevolg eenen grooten invloed in Zwitserland moest te weeg brengen. Maar alles was nutteloos. De hitsige raad opende de discussie over de artikelen van Baden op den 19 Februarij 1842. Welsprekende stemmen deden zich ten voordeele der Katholijken hooren. De debatten verlengden zich tot 9 ure des avonds; des volgenden morgens werden zij hervat, en reeds scheen de meerderheid voor eenige matiging, toen een twintigtal redenaars elkander opvolgden, terwijl zij alle beleedigingen tegen de geestelijkheid en de Katholijke godsdienst uitbraakten. Deze handelwijze sleepte hetzelve mede: 115 gedeputeerden, waarvan 10 Katholijken, stemden voor de aanneming der artikelen; 33 gedeputeerden, waarvan 13 protestanten verklaarden er zich tegen. Het was hier alzoo eene protestantsche meerderheid welke over de godsdienst belangen der Katholijken besliste.

Om een denkbeeld te geven van den geest, welke in deze vergadering heerschte, zij het genoeg te verhalen, dat een der voornaamste redenaars der meerderheid, de heer Schnell, die deel had genomen aan de conferentie van Lucerne, ronduit bekende dat de artikelen van Baden ontijdig waren geweest, en niettemin staande hield, dat men moest volharden *omdat* de Paus dezelve veroordeeld had.

Intusschen was de toorn in de Jura zeer hevig. Te Porentruy hing men de beide prefekten Stockmar en Chaffat, Katholijken die voor de aanneming der artikelen gestemd hadden in beeldtenis op. De gezagvoerende raad van Bern, die altijd voor verzoenende maatregelen geneigd was, zocht de gemoederen door eene proclamatie gerust te stellen, waarin dezelve verklaarde, de regten der Katholijke kerk te zullen handhaven. Hij beweerde dat zekere artikelen de Jura niet raakten, dat andere slechts de bevestiging waren van hetgeen reeds in oefening gebragt was, kortom dat er inderdaad niets veranderd was. Deze proclamatie had geene uitwerking: Het volk plaatste voor de deuren der kerken, eenige boomen met een kruis er op. Men bad, men zong litanien, en zette elkander onderling tot eene schitterende belijdenis van geloof en ijver aan.

De radicale dagbladen lieten nooit na, alles te verdraaijen, door hartstogtelijke uitdagingen met trouwelooze beginselen te vermengen, en maatregelen van beteugeling te verzoeken. Inderdaad, den 11 Maart des avonds ten vijf ure, kwamen twee bataillons te Porentruy aan, om de *orde te herstellen*. De patriotische societeit ging hun te gemoet, onder het zingen van oproerige zangen, en roepende; leven de *artikelen van Baden, weg met de priesters en de aristocraten!* Het huis van den Heer Cuttat, deken van Porentruy, werd omsingeld. Men beschuldigde hem valschelijk van het zamenstellen van eenen brief, waarin hij de scheiding van den Jura met het kanton van Bern aangehitst had. Gelukkig had de Heer Cuttat niet eenen zijner Kapellaans de wijk naar het fransch grondgebied genomen. De andere Kapellaan, de Heer Belet, werd te Berne aangehouden. De drukkerij van den *vriend der geregtigheid*, Katholijk blad van Porentruy werd des nachts opengebroken, en verzegeld. Men onderzocht de papieren der redactie, maar vond niet het minste teeken van het bestaan van eenig plan dat het gouvernement vijandig was. Over het algemeen gaf deze bevolking, welke anti-Katholijke bladen hadden afgeschilderd als bereid tot den opstand, overal blijken van eenen loyalen vreedzamen geest, welke de ontwerpen der raddraaijers verijdelde. Eindelijk herriep het gouvernement de troepen, op de herhaalde vertoogen der mogendheden, welke bij den bond geaccrediteerd waren; en de groote raad gaf zelfs later zijne toestemming aan het voorstel van den uitvoerenden raad, welke strekte om onderhandelingen met den heiligen stoel aan te knoopen. Sinds is er niets beslissends in deze zaak van de zijde van Berne gehandeld.

De Solothurn hield zich de groote raad met dezelfde artikelen van Bazel bezig, in de zitting van den 16 December. De Katholijken waren zeer ongerust over het besluit, dat zou genomen worden, stelden openbare gebeden in alle kerken, en van alle zijden van het kanton kwam men in de stad

om bij de deliberatiën van den grooten raad tegenwoordig te zijn. Eindelijk ging de vergadering over het geheel der artikelen tot de orde van den dag over.

In het kanton van landelijk Bazel stelde het gouvernement, na de artikelen van Baden aangenomen te hebben, dezelve aan de Katholijke pastoors voor, 800 franken tractement beloovende aan hen, die dezelven zouden aannemen; terwijl zij hen, die weigerden, bedreigden hun tractement tot op 600 franken te verminderen.

Maar het was in het kanton van Argau vooral, dat het geweld der factie vermeerderde naar gelang de getrouwheid der geestelijkheid aan de Katholijke leerstellingen. Wij hebben reeds boven gesproken van oneenigheden, tusschen het gouvernement van dat kanton, en den bisschop van Bazel, die te Solothurn zijnen zetel houdt, van wiens diocees Argau een gedeelte uitmaakt. Daar de geestelijkheid voortdurend weigerde de artikelen van Baden aan te nemen, was er spraak van de wederspannigen in massa uit hunne bediening te ontzetten. In den grooten raad evenwel protesteerden twaalf gedeputeerden tegen het besluit van den 6 November, dat de priesters den eed oplegde. Daar het gouvernement in het kanton van Freiburg, door bemiddeling van deszelfs gouvernement eene zoogenaamde justificatie van haar systeem van onderdrukking had doen ronddeelen, had er ook te Freiburg eene protestatie plaats van verscheidene leden van den grooten raad. Maar niets kon de heerschende partij in het vervolg van haar systeem wederhouden. De Katholijken van hunnen kant vormden eene associatie, waaraan verscheidene leden van den grooten raad deel namen. Toen deze associatie eenige leden naar Solothurn zond, om het gevoelen van den bisschop over de vraagpunten van den dag in te winnen, beval het gouvernement een onderzoek tegen deze leden, de associatie als gevaarlijk voor den staat noemende, en die bezending naar Solothurn opgevende als eene poging, *om de hulp eener vreemde magt tegen het kanton in te roepen.* De 24 November was eindelijk de dag, waarop de eed zoude moeten worden afgelegd. Slechts 18 van 150 geestelijken, legden dien af. In het *Fryenamt*, een Katholijk distrikt, dat nog slechts kortelings aan dat kanton vereenigd was, deed geen enkel priester den eed. Men deed derhalve onder voorwendsel van voor de openbare rust bevreesd te zijn, de Katholijke distrikten door protestantsche troepen bezetten. Men trok de alarmklok, en riep de hulp in van Lucerne, Zurich, en Berne. Het bondgenootschappelijk directoire zond twee Kommissarissen naar Argau, en alle omliggende kantons zonden troepen op naar de grenzen. De Religieusen van Wettingen, moesten hun klooster verlaten, om eene wijkplaats buiten het kanton te zoeken. De abt Engelberg verborg zich op een landgoed van zijn klooster in Thurgau. De radicale bladen lieten eene plundering van de kloosters van Einsiedlen, Muri en St. Urbanus te gemoet zien. *Wij zullen de monniken voor het geschut spannen, om het hooi te sparen*, zeide de *nieuwe Gazette van Zurich*, welke door den staatsraad Escher geredigeerd werd. Het was de radikalen eigenlijk te doen, aan eene Katholijke beweging te doen geloven, om daardoor eene beweging in tegenovergestelden zin uit te lokken. Er had zich een komplot gevormd om het klooster van Muri te overweldigen. Eenige verkleede soldaten moesten in hetzelve trachten in te sluipen, van daar op de troepen schieten, en een voorwendsel geven, om hetzelve te plunderen. De Deken van het klooster verwittigde daarvan den kommandant der troepen, die er genoeg bezat, om dergelijk komplot te fnuiken. Te dier gelegenheid betuigde een radikaal blad zijnen spijt, dat de geestelijkheid en monniken werkeloos bleven. Hij wilde, dat zij de wapenen opnamen, en opstand veroorzaakten, *opdat men hen* (zoo zegt het) *eens en voor altijd zoude kunnen de keel ondraaijen.*

Intusschen laakten Schwitz en Uri het gedrag van Argau formeel, en de commissarissen van het bondgenootschappelijk directoire deden gezoelen, dat het noodzakelijk werd, de geesten gerust te stellen. Er waren zelfs protestantsche dagbladen, die hetgeen er omging sterk gispten. Eene commissie, uit den boezem van den grooten raad gevormd, deed alsdan met eene meerderheid van 147 tegen 4 stemmen eene verklaring aannemen, welke inhield, dat het nooit het inzigt van het gouvernement geweest was, iets in den eed van getrouwheid en gehoorzaamheid aan den staat in te voeren, dat met de Katholijke godsdienst kon strijdig zijn. Men beval, dat deze uitlegging in de protocol van de eedsverklaring zoude worden ingelascht. Ten gevolge dezer verklaring rigtte de bisschop van Bazel eenen zendbrief aan zijne onderhoorige geestelijkheid, welke hen magtigde den eed in den aangegeven zin af te leggen.

Gevolgelijk werd de eed den 30 November afgelegd. Maar men toonde, dat de bezadigdheid van het bestuur van Argau niet van langen duur zoude zijn. Reeds in de maand December namen 98 stemmen tegen 53 het voorstel van den heer Bruggiler een der meest fanatieke tegenstrevers der katholijken, aan. Hetzelve hield in, dat men den eed, welke met gemeld voorbehoud was afgelegd, zou annulleeren, dat men eenen zuiveren eenvoudigen eed zou afvragen, en dat men de priesters voor de regtbank vervolgen zoude, die gebruik hadden gemaakt van den brief des bisschops over den eed. Deze besluiten waren de voorboden van nieuwe geweldenarijen, die, dezen keer, bij voorkeur op de kloosters werden uitgeroeid.

Alvorens ons verhaal over de geleverde aanvallen, door de zwitsersche radicale partij aan de katholijke instellingen geleverd, te vervolgen, zullen wij een enkel woord over de constitutioneele vormen der verschillende kantons zeggen. Deze vormen verschillen van af de zuivere democratie tot de vertegenwoordigende monarchie. Alzoo werken al de tot de stemming geschikte inwoners, dat wil zeggen, alle meerderjarige en vrije mannen in de kantons Schwytz, Uri, Unterwalden, Appenzel en Glaris regtstreeks mede aan de bedrijven welke de algemeene belangen van het kanton aangaan. Zij vereenigen zich ten dien einde in ieder kanton, in eene enkele algemeene vergadering, *Landsgemeinde* genaamd. In Graauwbunderland, is zamengesteld uit drie verbindtenissen van vrije gemeenten, die een bondgenootschap in een bondgenootschap uitmaken, bestaat dezelfde regtstreeksche deelneming van het volk, met dit enkel onderscheid dat men zich bij gemeenten vereenigt om tot de stemming over te gaan. Daarenboven, zoo als in de kantons van St. Gall en Landelijk Bazel, treedt het volk niet regtstreeks tusschen beide, dan wanneer het noodig oordeelt, deszelfs regt van *veto* op de handelingen van den hoogen raad, waaraan hetzelve de wetgevende magt heeft opgedragen, uit te oefenen. Indien men geen *veto* uitspreekt, wordt zulks als eene toestemming tot de wet aangemerkt. In de meeste kantons in de regtstreeksche deelneming van het volk, in de enkele gevallen van verandering in de constitutie bepaald. In alle andere gevallen, wordt de wetgeving aan den hoogen raad, en de uitvarende magt aan den kleinen raad of den raad state toevertrouwd, beide zijn voor een zeker getal jaren gekozen, volgens een kiesstelsel, waarvan de grondslag over het algemeen zeer ruim is. Eertijds hadden in deze kantons de steden groote voorregten boven het platteland, aangaande de zamenstelling der raden, en vele familien van het geslacht der Patricieërs en edelen, hadden daarin zitting door hun geboorte regt. Thans blijven er slechts zwakke overblijfsels van deze privilegien over. Eindelijk is het kanton van Neuchatel eene soort van vertegenwoordigende monarchie, wijl de Koning van Pruissen deszelfs Souverein is, die alleen door eenen commissaris bij de gedelegeerden van het land vertegenwoordigd wordt.

Aan het hoofd van al de kantons is de bondsvergadering, welke beurtelings twee jaren te Zurich, Berne of Lucerne zitting houdt. De stad waar dezelve zitting houdt heet het *vorort*. De voorzitter is de *Landammann*, en zij bestaat uit gedeputeerden van al de kantons: iedere kanton heeft slechts eene stem; doch, daar hun getal uit twee en twintig bestaat, en de volstrekte meerderheid de wet uitmaakt, zijn er twaalf stemmen noodig alvorens een voorstel aangenomen wordt. De stem van eenige kantons worden verdeeld in twee van elkander onafhankelijke stemmen, en het gebeurt zeer dikwijls, dat de eene halve stem zich schikt naar de meerderheid, en de andere naar de minderheid.

De regten en pligten van ieder kanton, als lid van de bondsvergadering zijn bij de bondsvrede aan geteekend, voor welker naauwkeurige nakoming de vergadering verpligt is te zorgen; maar men begrijpt ligtelijk, dat door de onderlinge onafhankelijkheid van elk kanton, haar al te dikwijls de noodige middelen ontbreekt om hare beslissingen kracht bij te zetten en zich door de wederspannige leden te doen gehoorzamen.

De bondsvergadering welke van alle kanten een enkel staatkundig ligchaam uitmaakt, belet niet dat er afzonderlijke verbindtenissen tusschen eenige kantons, met een bijzonder doel kunnen bestaan, doch dit doel mag niet tegenstrijdig zijn met de wetten van den bondsvrede. Dit is een bijgebleven regt van al de oorspronkelijke duitsche bondsvergaderingen; gedurende de middel-eeuwen werd in het duitsche rijk het hanzeverbond door een zeker getal steden, vrijelijk gesloten, welke te water en te land magtig zijn geworden; en nog heden zien wij aan gene zijde van den Rijn tot vereenigingen tusschen verscheidene staten oprigten, zonder dat de banden welke den duitschen bond sterk maken eenigzins gehinderd morden. In de geschiedenis van Oud- en Nieuw Zwitserland vindt men dergelijke gevallen, naardat de omstandigheden deze of gene kantons in de gelegenheid bragten, om zich tot een onderling belang te vereenigen. Deze opmerking leidt ons natuurlijk tot het onderwerp, dat ons bezig houdt.

ADVERTENTIEN.

*** Ondertrouwd

P. J. AERSSEN
Apotheker
en
J. J. LEMMENS.

Oirschot 8 *September* 1842.

Eenige Kennisgeving.

* * * Gisteren avond behaagde het de Goddelijke Voorzienigheid na eene langdurende ziekte voorzien van al de H.H. Sacramenten der stervenden tot zich te roepen den WelEdelen Heer P. A. F. PHILIPPENS in leven Med. Doctor.

Schijndel 4 *September* 1842.

*** Aan H.H. Boekhandelaren wordt berigt, dat de »**VOLKS-ALMANAK** voor **Roomsch-Katholijken** voor 1843, *dertiende jaar*", wederom ter perse is en op den gewonen tijd aan HunEd. zal worden afgezonden:

's Bosch den 9 *September* 1842.

D. A. A. DE ROOIJ.

*** De Ondergeteekende zeer getroffen, door de betoonde loftuigingen, welke hem van de geachte leden der Societeit de Harmonie alhier, zijn ten deel gevallen, wegens zijne tentoonstelling van KUNSTVUURWERK, hoopt door deze verder in de gelegenheid te worden gesteld, aan het Kunstminnend Publiek eene tweede te kunnen aanbieden, welke, met veel meer luister gepaard gaande, — hem nog meer de achting van het geëerd Publiek zal doen verwerven, dewijl de eerste slechts eene proef van zijn talent was.

NB. Zoo er zich somtijds liefhebbers mogten opdoen, om eenig KUNST-VUURWERK van zijne compositie te verlangen, — gelieven zich 8 dagen te voren bij hem aan te melden, is woonachtig op den Vughterendijk, bij de Poort; — hij geeft ook onderrigting in het vervaardigen derzelve.

Jacques Klinsbergen.

* * * De ondergeteekende berigt zijnen medebürgeren, dat op zijne SCHOOL, behalve de NEDERDUITSCHE en FRANSCHE, ook de HOOGDUITSCHE en ENGELSCHE TALEN zullen onderwezen worden.

H. van den Burck.
Onderwijzer.

MOUSSERENDE EN NIET MOUSSERENDE

CIDER

OF

Appelwijn en Rhijnwijn.

De ondergeteekenden, VAN MEETEREN EN MULLER, Wijnhandelaars te *'s Hertogenbosch*, nemen de vrijheid ter algemeene kennis te brengen, dat zij sedert eenige jaren eene FRUITWIJN of CIDER FABRIEK alhier hebben opgerigt, deswegens door Z. M. den Koning der Nederlanden zijn geoctroijeerd geworden, en hunne dranken recommanderen volgens onderstaand tarief.

Vrij van 's Lands Belastingen, op fusten, doch niet beneden de 40 *kannen.*

Witte, niet mousserende cider, per Aam van 150 kannen. . . . . *f* 28.00.

Roode, niet mousserende cider, per Aam van 150 kannen. . . . . *f* 40.00.

Op flesschen.

Witte, niet mousserende cider per flesch..........	doch niet beneden de 25 flesschen.	*f* 0.20.
Roode, niet mousserende cider per flesch..........		*f* 0.20.

Witte kruidenwijn per flesch. . . . . – 0.40.

Kruiden Essence, per fleschje tot het maken van 18 a 20 flesschen kruidenwijn. . . . . *f* 0.50,

Witte en Rosé, mousserende cider per flesch. . . . . *f* 1.25.

Witte en Rosé, mousserende cider, in halve flesschen, per halve flesch. . *f* 0,75.

Fusten, manden en ledige Flesschen der niet mousserende wijnen, worden afzonderlijk berekend, of bij franco terugzending binnen 3 maanden, tot den berekenden prijs terug genomen.

Als eigenaars van uitmuntende WIJNBERGEN, te LAUBENHEIM bij MAINZ, verkoopen wij alleen ons eigen gewas.

Op fusten vrij van 's Bosch, Regten afzonderlijk.
1834er Laubenheimer Rhijnwijn.

Eerste Kwaliteit Ausbruch, per Aam met fust. . . . . *f* 95,00.

Tweede Kwaliteit Ausbruch per Aam met fust. . . . . *f* 65,00.

Derde Kwaliteit Ausbruch, per Aam met fust. . . . . *f* 50,00.

In Flesschen, vrij van 's Lands Regten, van af 's Bosch.

Eerste Kwaliteit Ausbruch, per flesch. *f* 0,80.
Tweede » » » » *f* 0,70.
Derde » » » » – 0,60.

Met inbegrip der flesschen, doch de manden en kisten afzonderlijk berekend.

Betaalbaar drie maanden na dato.

N.B. Onze Ciderwijnen zijn door de provinciale commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt in *Noord-Braband*, dato 15 Mei 1839, N°. 50 onderzocht en voor zeer GEZONDE DRANKEN verklaard geworden, gelijk tevens het ALGEMEEN GEBRUIK en de VERKLARING DER VOORNAAMSTE DOCTOREN in geheel *Duitschland, Engeland, Frankrijk en Amerika* zulks bevestigen. In *Frankfort* am en omstreken, waar de Rhijnwijnen zoo goedkoop zijn, worden jaarlijks meer dan 10.000 Amen Cider verbruikt.

Voor OBSTRUCTIEN, STEEN, GRAVEEL en HEMORROIDES zijn dezelve reeds door de eerste doctoren aanbevolen geworden.

Onze Ciderwijn wordt hoe ouder hoe beter en bederft nimmer, behoeft geene andere behandeling dan de Rhijn-Moezel-of Bordeaux-wijn terwijl dezelve zich zeer goed met alle deze wijnen laat mengen zonder iets te bederven.

Onze niet mousserende witte Ciderwijn gelijkt aan smaak en kwaliteit aan de gewone Rhijn-en Moezel-, en de dito roode aan gewone roode Bordeaux wijnen, terwijl onze mousserende Ciderwijnen den Champagne-, Rhijn-of Moezel mousseux wijnen gelijken.

Men kan zich omtrent de waarheid van het bovenstaande door proefneming overtuigen.

's Hertogenbosch,
den 25 Augustus 1842.

VAN MEETEREN en MULLER.

Er wordt gevraagd,

Een HUIS met 3 of 4 BENEDEN en zooveel of meer BOVENKAMERS, tegen den 1 November 1842 of vroeger.

De Boekhandelaar J. R. VAN ROSSUM te *Utrecht* heeft uitgegeven.

GEESTELIJKE LECTUUR of MEDITATIEN voor iederen dag der Maand: uit het Fransch door J. G. WENNEKENDONK Kath. Pastoor. Kerkelijk Goedgekeurd. Prijs 25 Cents. Doch bij bestelling van minstens 10 Exemplaren à 20 Cents.

Ter perse, de tweede druk van: KORT BEGRIP DER CHRISTELIJKE LEER en VAN DE BEWEEGGRONDEN DES GELOOFS, door denzelfden; prijs 20 Cents, en bij getallen 16 Cents.

Algemeen verkrijgbaar gesteld voor geheel Noord-Braband bij de GEBR. VERHOEVEN te *'s Bosch* alsmede te *Amsterdam* bij J. H. VAN SPANJE, en verder bij de meeste R. K. Boekhandelaren in ons Rijk.

FRANSCHE KOSTSCHOOL.

TE HECHTEL,
(Belgisch-Limburg.)
Op den Steenweg tusschen Eindhoven *en* Hasselt.

Men leert er het FRANSCH, het HOLLANDSCH en het HOOGDUITSCH, met al wat tot eene beschaafde Opvoeding en tot eene zorgvuldige Geleerdheid behoort.

Het Onderwijs is gesteund op de ROOMSCH-KATHOLIJKE GODSDIENST.

De Prospectus met al de noodige inlichtingen zijn te bekomen bij den Uitgever dezes, of bij den Ondergeteekende, Directeur der gezegde Kostschool, aan wien men zich franco gelieve te adresseeren.

De Directeur,
E. van de Loo.

Stoomboot-Maatschappij

LANGS DE *MAAS*,
van
Ch. Derosne, Call & Comp.

NIEUWE DIENST

tusschen ROTTERDAM, VENLO en LUYK en tusschenliggende Plaatsen.

De Directie heeft de eer te berigten, dat de Dienst, door de gunstige stand van het water op de Rivier de *Maas*, van op Maandag den 5 September 1842 zal plaats hebben.

Van *Rotterdam*, Maandag en Vrijdag van iedere week, des morgens ten 6 ure.

Van *Luyk*, Dingsdag en Vrijdag van iedere week des morgens ten 7 ure.

Nadere informatien te bekomen:

Te *Rotterdam*, bij G. DERKENNE Jr. } Agenten.
» *Venlo*, » » H. GOOSSENS Fils. }
» *Luyk*, » de Directie, Kaaij *St. Leonard*.

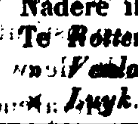

Mr. K. C. A. VAN WEEL notaris te *Oosterhout*, Provintie Noord-Braband, zal op Maandag den 12 September 1842, bij inzet, en den 19, dier maand bij Finale Verkoop, telkens des avonds om 7 ure ten huize en herberge van de Erfgenamen P. SMITS te *Oosterhout*, publick veilen en verkoopen de HUIZINGE en KOFFIJHUIS, genaamd de Zwaan, staande en gelegen in het midden der stad *Oosterhout*, aan den grooten straatweg van *Breda* naar *Gorinchem* en *Amsterdam*, kadastraal ingedeeld in wijk C., sectie S. N°. 549, HUIS en ERF ter grootte van 2 Roeden 96 Ellen, en N°. 550, MOESTUIN, ter grootte van 1 Roeden, 10 ellen, zeer geschikt voor alle Neringen, en voorzien van fraaije VERTREKKEN, uitziende op geregden straatweg.

Nadere onderrigtingen te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris. Brieven Franco.

*** Op eene zeer voordeelige conditie wordt uit de hand te Koop gepresenteerd.

Eene Kapitale HOFSTEDE genaamd Kustershoeve onder de gemeente *Halsteren* ter grootte van 28 Bunders 53 Roeden 24 Ellen.

Nadere informatien te bekomen bij, C. J. VERAART Suikerbakker te *Bergen-op-Zoom.*

HANOVER OF ZINKENSNUIF.

van de ERVEN *Is.* LEON, *te 's HAGE*

Deze zoo zeer alom gezocht wordende Snuif, van eene aangename geur, waarvan de bestanddeelen, zoo bij het Ministerie van Binnenlandsche zaken, als bij de Provinciale Geneeskundige Commissie te 's Hage, bekend zijn, en welke Snuif daarenboven door de bevoegde Autoriteit te Kleef is onderzocht en goedgekeurd, overtreft zoo verre het doel van alle andere Snuiven, namelijk DE OPLOSSING VAN VERSTOPPINGEN IN HET HOOFD, dat dezelve met regt tot dagelijksch en algemeen gebruik, kan worden aanbevolen.

Gemelde Snuif is thans, behalve bij de Vervaardigers te 's Hage, bij hunne Correspondenten in de voornaamste Steden van ons Land, à 40 cents in een pakje van 1 Ned. Ons, à 20 cents in een pakje van een half Ned. Ons, en in vele Winkels ook bij het Lood, verkrijgbaar gesteld, als zijnde voor NOORD-BRABAND: 's Bosch, de Heeren *E. Lion en Zonen*, boekhandelaars; te Bergenopzoom *J. C. Verkouteren*, boekhandelaar; Breda, de Wed. *H. van Doorn*; Geertruidenberg, *G. C. Hooft*; Gemert, *J Haast*; Heusden, *L. Veerman*; Liempde, *E. van de Sande*; Oss, *J. J. de Louw*; Tilburg, *A. van den Voort*; Waalwijk, *J. van der Lee*; en Zevenbergen, *J. van Steen.*

Voor GELDERLAND: Arnhem, *A. G. Klaasen*; Bommel, *J. H. Mysberg*; Doesburg, *D.* en *H. Wimerink*; Harderwijk, *Uitenhage*; Kuilenburg, *W. Hudius*; Nijmegen, de Wed. *Herwyer*; Nijkerk, *A. van der Flier Adr*; Rheenen, *van Ingen*; Wageningen, *H. Meyer*; alle handelaren in Tabak en Snuif; Thiel, *U. Campagne*; en Zutphen; *J. C. Oeffeman*, boekhandelaar.

Ter voorkoming van alle misleiding, worden de gebruikers dezer Snuif verzocht, zoo op het adres van de Vervaardigers op ieder pakje te lezen, als op dat der Correspondenten te letten, daar gemelde Snuif wordt nagemaakt in pakjes van genoegzaam denzelfden vorm geslagen en met dezelfde kleur van papier omslakte

Graanmarkt

van *'s HERTOGENBOSCH.*
van Dingsdag, en Woensdag den 6 en 7 September 1842.

Den aanvoer der Rogge bestond uit 163 mudden Boekweit 242 mudden, Tarwe Garst en Haver was onbeduidend, voor goed en best graan zijn de volgende prijzen besteed:

TARWE *f* 10.00 a *f* 0-00.
ROGGE *f* 6-85 a 7-65.
BOEKWEIT *f* 5-80 a *f* 6 50.
GARST *f* 0,00 a *f* 0,00.
VOEDERHAVER *f* 2.50 a *f* 3.00.

Het Nederl. pond Boter. *f* 0,80 a – 0.94.
De 3 – Roggenbrood — 33½ Cents

Zijnde de middelprijs van de Rogge waarnaar de zetting van het brood op Donderdag is geschied *f* 7,12½.

Tarwe en Rogge, zijn volgens boven genoteerde prijzen goed van de hand gegaan. Boekweit, vooral le Kwaliteit, met drift gekocht. Garst, geen aanvoer. Haver, niet veel ter markt, niettegenstaande de behoefte aan dit artikel vermeerderd. Den aanvoer van Boekweit was gering, althans voor het gevorderde saisoen; zulks zou men kunnen toeschrijven, omdat den landman, welke zijne granen voor de markt van deze stad bestemd heeft, dikwerf onderweg of op de dorpen welke hij passeren moet, door iemand die of genen graanhandelaar woont, aangezocht, dezelve aan hem te verkoopen, zoodat, wanneer den landman zich hiertoe genegen betoond, den aanvoer van granen ter markt van gezegde stad vermindert. Het ware te wenschen, dat hierin ruimte voorzieningen werden genomen.

Graanmarkt.

Te AMSTERDAM van Woensdag 7 September.

Tarwe met weinig handel, verkocht: 134 p. j. Poolsche *f* 360. 127 p. o. Zeeuwsche *f* 300. 125, 127 p. Stettin *f* 265 a 270.

Rogge tot vorige prijzen verkocht: 122, 123 p. Sellt *f* 178, 179 180 bij partij; 119 p. Pruis. *f* 173.

Garst prijshoudend; 104 p. j. Vries. *f* 140; 98 p. Vries. Zs. *f* 112.

Haver in een doen: 85 p. Gron. fijne *f* 110.

Koolzaad prijsh.: Zive 62 pvl. op 9 vat in Oct. *f* 7 prijs. Lijnzaad. Een beter slooren in een deze d 111. Dito *f* 77.

Raapolie dadelijk en op levering met weinig handel iets flauwer; per 6 w. *f* 42½ Vlieg *f* 42 a 41½ per volgbriefje *f* 41½ a ½ Oct *f* 41½ a ¾, Nov. en Dec. *f* 42½; Mei 1843 *f* 41½ geld. Lijnolie op 6 w. *f* 39½ a Vlieg. *f* 39 a 38½. Hennepolie *f* 44½, Vlieg. *f* 43½.

BEURS van AMSTERDAM. Heden Woensdag 7 September.

W. S. 2½ pCt. 52 ¹¹/₁₆ ¾ Dito 5 pCt. 101 ³/₁₆. Kansbilj. 23 ¾ Dito 3½ pCt. 87 ½. Handel. 149 ¾. Amortisatie 16 ¹¹/₁₆, 17 Dito Coupon 20. Portugal 2½ pCt. 29 ¾. Brazilien. 100 p. st. 66½. Mexico. 33½. Columb. 16 15½.

Ter Drukk. van D. A. A DE ROOY.